

soner'deki "biz'e dair

Aydın ÇELEBİ
Jeoloji Mühendisi

karardı Karadeniz
sardı her yanımızı
ha bu gurbet eller
alacak canımızı

Yazmakta bu kadar güçlük çektiğim başka bir zamanı hatırlamıyorum. Bunun bir nedeni kişisel tarihimin bir kırılma momentinde tanıdığım genç bir arkadaşımın, kardeşimin ölümüyle ilgili yazmanın zorluğu olabilir. Dahası bu özverili dostumla JeoGenç sürecinde birlikte çalışırken yaşadığımız kimi "insan manzaraları" nı bir türlü unutamayıp olsa gerek.

Ne ki bu insan manzaraları, kişisel yanlışları, bireysel zaafaları, insani eksiklikleri tanımlamıyor sadece. Toplumu ve dünyayı değiştirme iddiasındaki anlayışların, yönetim yöntemleri ve insan ilişkileri bağlamında, yadsıdığı anlayışlara benzer eğilimleri kendi alanında "kurumsallaştırmaya" yönelebileceğini de resmediyor.

...Tanışmamızın üstünden kısa bir süre geçmişti. Özel olarak görüşmek istediğini belirttiği günün ertesinde JMO'nun küçük bir odasında buluşmuştuk. Öncesinde birkaç toplantıda hep gülümseyen ama her defasında sorgulayan tarzıyla dikkatimi çekmişti. İlk bakışta, onu yeterince tanımayan birisi onun "süt mavisi çocuk gülüşünü" rahatsız edici, hatta alaycı bir tavır olarak algılayabilirdi. Doğrusu ben de ilk başlarda biraz tedirgin olmadığımı söyleyemem. İşte şimdi karşımdaydı. Durmadan soruyor, anlamaya çalışıyordu. Bir meslek odasının temel işlevi neydi, toplumsal ve siyasal süreçle nasıl ilişkilenebiliyordu? Oda yönetimindeki Demokratik Katılım Platformu (DKP) dünyaya, ülkeye, mesleğe ve Oda'ya nasıl bakıyordu? DKP toplumcu dünya görüşüne ve bu yöndeki mücadelesine karşın, toplumcu değerlerin dibe vurduğu bir süreçte nasıl oluyordu da birkaç dönemdir JMO yönetimlerine seçilebiliyordu? Üstelik, arkadaşlarından duyduğu kadarıyla, TMMOB içerisinde de bu toplumcu duruşun odağı olmayı nasıl başarıyordu? Oda öğrenci örgütlülüğü konusunda neden gecikmişti? JeoGenç örgütlülüğü görelî özerk bir yapı mı olacaktı yoksa Oda'nın bir öğrenci kolu olarak mı görev görecek? Ve konuşukça ortaya çıkan daha onlarca soru...Bütün bunları çocuksu bir heyecanla ve nerdeyse soluklanmadan yaptığı telaşlı bir konuşmayla ama hep "dudağında asılı bir gülümsemeyle" sordu. Bir de neden Oda yönetiminden ayrıldığını, özel nedenlerim varsa bunları ayrı tutarak, öğrenmek istediğini belirtti.

Bu durumlarda hep yaptığım gibi, klasikleşmiş kalıp sorumu yönelttim. Kaçınıcı sınıfta olduğunu ve başarı durumunu sordum. Birinci sınıfta olduğunu söyleyip derslerinin çok iyi olduğunu ekledi. Şaşırılmıştım. Genellikle dersler iyi olmazdı, alttan dersler alınır, atılma durumuyla karşı karşıya olunurdu ya da normal süre uzamış olurdu. Şaşkınlığımı dile getirdiğimde, jeolojiyi bir bilim ve mühendislik dalı olarak sevdiğini, isteyerek bu bölüme girdiğini, bu alanda akademisyen olmayı, bilim insanı olmayı arzuladığını, saklayamadığı bir özgüvenle anlattı.

Coşkusu şaşkınlığımı sevince dönüştürdü. İnsana ve topluma olduğu kadar, bilime ve mesleğe bakışta da ortaklaşmamızdan çok mutlu olmuştum. Dahası bunları anlatırken seçtiği kelimeler ve vurgusundaki kararlılık beni de heyecanlandırmıştı. Sorularına olabildiğince içten yanıtlar vermeye çalıştım. Özellikle eksik ve yanlışlarımıza dikkat çekmeye çalıştım. Bu süreçte edindiğim deneyimleri, çıkarımları nerdeyse tümüyle aktarmaya kalkıştım. Doğal olarak hızlı ve çok konuşmak zorunda kaldım. Bunu fark edip konuşmamı sonlandırmaya kalktığım anlarda ısrarla devam etmemi istedi. Konuşmaya öylesine kaptırmışız ki, dışarıdan yansıyan ışıktaki sadece merak ışıltılı ve öğrenmek isteyen

gözlerini, çocuk gülüşünü seçebildiğimi fark ettim bir ara. İlerleyen saatlerde bir arkadaşımızın odanın kapısını açmasıyla havanın kararmış olduğunu ve lambayı yakmayı bile düşünemediğimizi görmüş olduk. “Geç olmuş,istersen kalkalım” dedim. “Vaktin varsa devam edelim abi” dedi... İşte böyle başladı Soner’le dostluğumuz. Ve ne kadar kısa sürdü...

Genç dostum o günlerden sonra JeoGenç’in lokomotifi oldu. Bazen yanlış anlaşılmasına da yol açan atak kişiliği, hızlı düşünme, çabuk karar verme, inisiyatif geliştirme özellikleriyle sürecin her anında var oldu, üretti, ilişkiler geliştirdi, etkinlikler örgütledi, eylemler organize etti. Elbette tüm yapılanlar bir grup çalışmasının ürünüydü. Ama o grubun, deyim yerindeyse, dinamolarından biriydi.

yiğidi kılıç kesmez
bir acı söz öldürür

Adettendir, yitirilenler kimi iyi özelliklerine vurgu yapılarak anılır. Soner için belki buna hiç gerek yoktu. Ancak çok yakınında olmalarına karşın, kimilerinin ön yargılarının hala özeleştiriyile aşılmamış olması gerçeği, iki örnek olayla tarihe bir dipnot düşmemizi zorunlu kılıyor.

Ankara Jeogenç’ten bir grup arkadaşla Mersin jeogenç’in düzenlediği bölgesel jeogenç kurultayına gitmek için yola koyulmuştuk. Bir Ramazan gecesi idi. Yolda epey bir sohbetten sonra uykuya dalmışım. Birden Soner’in “abi, abi” sesiyle uyandım. Uyku mahmurluğuyla bir kaza olasılığıyla telaşlandığımı hatırlıyorum. Oysa onun telaşı başkaydı. Aramızdaki arkadaşların bazıları oruç tutuyordu. Sahur yemeği için bir yerde durmamız gerekiyordu. Soner arkadaşlarımızın böyle bir talebi olmamasına karşın, onların değerlerine saygı duymakla kalmayıp, inançlarının gereğini yerine getirebilmeleri için inisiyatif koyuyordu. Kendi değer ve inançlarını arkadaşlarının değerlerinin üzerinde görmüyor, aksine pratik temelde demokratik bir tavır gösteriyordu. Dogmatik, dar görüşlü çocukluk hastalıklarını daha nerdeyse çocuk yaşta aşmıştı.

Anımsadığım diğer olay Soner’in yaşından beklenmeyecek olgunluğunun rastlantısal ya da anlık olmadığını göstermesi açısından önemliydi. Kimi nedenlerle Oda ve Jeogenç çalışmalarından uzaklaşmak zorunda kalmıştım. Tavrımın nedenlerinden birisi de ona karşı geliştirilen kimi ön yargılı davranışlar konusunda ilgili arkadaşların ısrarla özeleştiriden kaçınmasıydı. Oysa Soner tüm bu haksızlıklara karşın büyük bir görev bilinciyle katkılarını sürdürmesinin yanı sıra, bir yandan da beni sürece yeniden katabilmek için çırpınıyordu. Bu amaçla Ankara’dan epey uzakta olan bulunduğum köye defalarca gelerek, türlü yollarla beni ikna etmeye uğraşıyordu. Açıkça söylemek gerekirse benden daha olgun davranıyordu. Bu çabasını ölümünden kısa bir süre öncesine kadar, bazen de telefon mesajlarıyla sürdürüyordu. 8 Haziran 2006 tarihinde gönderdiği son mesajı sanki acı sonuna göndermelerde bulunan metaforlar içeriyordu:

“Sakarya tarafından bir terasta, caddede yürüyen insanların niye ve neye yürüdüklerini düşünürken hafif hafif biramızı yudumluyoruz şu an. Bu yudumlamalar, sakallı bir adamın gözlerindeki ışıltıya bakarken denizi görmeyi anımsatıyor bize. Ve biz bu denizin bazen dingin, bazen sessiz olacağını biliyoruz. Ama unutma o deniz hep böyle olmaz, bir gün yine kasırga olacaktır, yine o deniz hırçınlaşacaktır ve tekrar doğacaktır güneş o fırtına sonrası... Aynı gemide güneşli bir günde okyanusa açılmak üzere...”

(Soner’in bendeki son mesajı)

O şimdi çok uzaklarda. Belki turnalarla semah tutmaktadır maviliklerde. Artık söyleyemese, eyleyemese de, son eylemiyle, ölüm estetiğiyle yanıt vermiştir

ilgililere...Yine de JeoGenç sürecinde söylenmiş ya da susarak ortaklaşmış kimi haksız suçlamaların yanıtını tarihe kaydetmek etik açıdan bir sorumluluk oluyor. Soner, JeoGenç adına olmasa da, "bireysel çıkarlar için" değil toplumsal çıkarlar için, "liberal bir anlayışla" değil toplumcu bir dünya düşüyle Sinop yoluna çıkmıştır. Soner Sinop'ta "populist" değil devrimci bir tavır sergilemiştir, yoldaşları şahididir. Ve Soner "ön plana" çıkmamış bir sıra neferi disipliniyle anti-nükleer mücadeleye katılmıştır. Ve bu yolda bir "iş kazasına" değil "düş kazasına" uğramıştır kardeşim. Ve konuşarak değil yine davranarak yanıt vermiştir "düşleri kurumuşlara". Onlar ki, kalmışsa vicdanları, azapta olsa gerektir...

Ne ki "resmi tarihimizdeki" sayfası törenlerle, ritüellerle, anmalarla yazılacaktır. Böylece vicdanların sesi muktedir varoluşun karanlık labirentlerinde boğulacaktır. Dahası muktedirlerin mukadderliğinin mistik, manevi mesneti olarak mermerleştirilecektir menkıbesi...

-di'li geçmiş zamanda, dilek kipinde bir dilemma!

"Homo homini lupus" bir zorunluluk mudur?

Oysa aslolan yaşam değil miydi? Yazık ki yeryüzünü aşkın yüzü kılmaya çalışanlar, dostlarına, arkadaşlarına yaşarken yeterince vermedikleri değeri, onları yitirdikten sonra anımsıyorlardı. Dünyayı değiştirmeye soyunanlar egolarını, bireysel var oluşa dair bencilliklerini yadsıyamıyor, dahası pusudaki kıyıcılıklarına kıyamıyorlardı. Değişime her şeyden önce kendilerinden başlamaya, arınmaya yanaşamıyorlardı. Oysa toplumculuk bir aşkınlık hali değil miydi?

Birbirimizin varlığını "mucizevi bir sevinç olarak algılamak" o kadar zor muydu? İçimizden biri türkülerimizi bizden iyi söylediğinde kendimizi onda var edebilirdik. Eşit ilişkileri savunan bizler, aramızdan biri bir adım öne çıktığında, Sait Faik'in "Dülger Balığının Ölümü" öyküsünde anlattığı gibi, ona etmediğimizi bırakmıyorduk? Oysa onu sadece "primus inter pares" (eşitler arasında birinci) olarak görüp erinç duyamaz mıydık? Daha yaşarken ve birbirimizin gözlerine bakarken, kendimizi çoğaltmak uğruna yanbaşılarımızdakileri eksiltip azaltmamalıydık. Birbirimizi çoğaltarak ve birbirimizde çoğalarak yürümeliydik.

Dünyayı daha hızlı döndürmek için hep birlikte bir ucundan tutmaya koşarken, içimizden birinin düşmemesine özen göstermeliydik. Düştüğünde omuzlayıp birlikte yürümeliydik, yürürken sarmalıydık yaralarını.

"Homo homini lupus"(insan insanın kurdudur) savının doğruluğunu ilişkilerimizde kanıtlamak bize düşmemeliydi. Güneşi zaptetmeye gidenler başkalarının kurdu olamazdı. Olsa olsa bu "meseldeki" rolümüz, "birbirimize kurban olma". Belki o zaman "güneşi içenlerin türküsü" sağır yüreklere de ulaşırdı. Ah , eski zaman aşklarındaki gibi, gelişine gülüşüne, kaşlarına gözlerine kurban olabilesek dostlarımızın...İlle de düşlerine, ille de düşlerine...

İlle dostun bir tek gülü yaralar beni

Sordum kayalıklardaki martılara, "ya siz, nasıl kıydınız civan kardeşime, gül bedenine üşüşüp, kanlı yaralar açtınız."... Öyle susup kaldılar... Denize çevirdiler bakışlarını... Rüzgarda uçuşan dalgaların köpüklerini seyrettiler bir süre.... Sanki utanıyor gibiydiler.. Neden sonra, sessizliği bir çığlık korosu parçaladı... "Ya siz, ya siz..." haykırılarıyla havalandılar hep birlikte...

Sonsuzluğa uçtular...